

3. Адмінреформа в Україні через призму досвіду Польщі. URL: <https://glavcom.ua/publications/113112-adminreforma-v-ukrajini-cherez-prizmu-dosvidu-polshchi.html>.

Кириленко Сергій Вікторович

*Аспірант кафедри міжнародних економічних відносин
Тернопільського національного економічного університету*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗДРІБНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Кредитування належить до базових банківських продуктів, а саме активних операцій, і відіграє важливу роль у функціонуванні банків. Кредитні операції складають головну характеристику банку саме як кредитної установи; вони приносять банкам основну частину прибутку, разом з тим вони супроводжуються певними ризиками.

В даний час в структурі банківських кредитів українських банків 16% від загальної суми наданих кредитів припадає на роздрібне кредитування, т. б. на кредити, надані фізичним особам [1]. Підходи до роздрібного кредитування та практика його організації в Україні характеризується складними і суперечливими тенденціями, на які значний вплив здійснюють різноманітні соціально-економічні, політичні та міжнародні явища і процеси.

Протягом останніх років відбулося зменшення обсягів банківського кредитування в Україні, яке у 2016 р. повернулося лише до рівня 2009-2010 років, що зумовлено наявністю кризових явищ в економіці, зменшенням реальних доходів населення, достатньо високою інфляцією і падінням курсу національної валюти. Відповідно до таких тенденцій відбулося загальне зменшення попиту на банківські кредити в економіці; обмежена кількість банків в даний час здійснюють операції з кредитування.

Проте, починаючи з 2016 р. намітилися і деякі позитивні зрушення у кредитуванні фізичних осіб, які є свідченням певного покращення соціально-економічного стану, оздоровлення банківської системи, зростання доходів громадян та відновлення їх довіри до банків.

Так, підвищився попит на без заставні, готівкові кредити та кредитні картки. Слід зазначити, що зазначені види кредитів – високоприбуткові для банків і тому конкуренція на ринку без заставного кредитування

збільшується, що спонукає банки до здешевлення умов кредитування з метою залучення додаткових клієнтів.

В окремих українських банках покращилися умови кредитування готівкою, зокрема було підвищено граничний вік позичальників, що зумовлено високою конкуренцією серед банків за заможних позичальників. Як відомо, сегмент заможних позичальників – це люди більш старшого віку. Загалом ставки по готівкових кредитах є вищими порівняно з іншими видами кредитів.

Найбільшим попитом користуються: кредити на короткий термін, зокрема овердрафти на зарплатні картки, по яких банки встановлюють понижені ставки для «своїх» клієнтів; кредитні картки з пільговим періодом, які дають можливість користуватися за невелику плату коштами банку за умови своєчасного повернення коштів.

Намітилося поживлення на ринку авто кредитування, хоча загалом попит на автомобілі зменшився із-за девальвації національної валюти. Якщо у 2015 р. відбулося двократне зменшення продажів автомобілів, то у 2016 р. спостерігалось збільшення продажів на 40% і становило 65,56 тис. одиниць. Частка продажів в кредит склала 18% від загальної кількості проданих автомобілів [2, с. 29]. Збільшується інтерес з боку клієнтів на кредити для придбання бувших у користуванні автомобілів.

Трендом останніх років є запровадження банками партнерських кредитних програм з автодилерами, згідно яких позичальники можуть одержати найбільш вигідні умови, зокрема практично нульову ставку, в той час як за звичайними програмами такі ставки становили 30-35%. Обов'язковою умовою такого кредитування є внесення початкового внеску у розмірі 10% вартості автомобіля. Чим вищим є платіж, тим більш вигідні пропонуються умови кредитування. Прикладами партнерських є спільні програми ОПТ Банку з Hyundai Finance, банку «Глобус» з великими дилерами «Укравто», «АиС», «Богдан», «Єврокар».

Набуває поширення кредитування програм по підвищенню енергоефективності, що зумовлено постійним зростання комунальних тарифів. Наприклад, Ощадбанк пропонує кредити на здійснення енергоефективних заходів в окремій квартирі, у приватному будинку, в багатоквартирних будинках. Сума таких кредитів за 2014-2016 рр. перевищила 2 млрд. грн. і було надано 130 тисяч кредитів на утеплення житла. Держава і місцева влада стимулює надання таких кредитів шляхом компенсації частини суми позики. Активно застосовується таке кредитування в іншому державному банку – Укргазбанку.

Вперше за останні роки у 2016 відбулося поживлення на ринку іпотечного кредитування, хоча загалом ставки по таким кредитам залишаються достатньо високими. Збільшення попиту на іпотечні кредити спричинено як ростом доходів населення, так і зростанням попиту на покращення умов проживання. Іпотечні позики в даний час видають лише 6 банків, хоча такі програми кредитування є в 14 банках. Новим підходом в іпотечному кредитуванні є те, що банки, які надають іпотечні позики, реалізують спільні із забудовниками програми і за рахунок скидок від забудовників, надають по іпотечному кредиту більш низькі процентні ставки на частину періоду кредитування. Так, Укргазбанк у перший рік кредитування застосовує ставку 10%, в наступні роки – 20-22%; Банк «Глобус» у перший рік – 5,99%, в наступні роки – 20-21,9%. Окрім цього покупець зобов'язаний сплатити разову комісію – до 5% суми кредиту, провести оцінку майна (приблизно 1500 грн.) та застрахувати майно, яке придбається у кредит та власне життя.

В 2017 р. Ощадбанк започаткував програму іпотечного кредитування для вимушених переселенців строком до 30 років під 20% річних. В Піреус Банку можна одержати іпотечний кредит на суму до 3 млн. грн., строком до 15 років по ставці 19,9% річних, з початковим внеском клієнта не менш ніж 50% вартості житла.

В банку «Глобус» розроблена програма, до якої залучено банк, забудовника та покупця. Банк одержує процентні доходи, забудовник – реалізацію збудованого житла, а покупець – низьку ставку іпотечного кредиту. Банк працює виключно з великими забудовниками з доброю репутацією, причому проводить акредитацію кожного об'єкта, що будується. Конкретні ставки іпотеки, а також розмір початкового внеску залежать в кінцевому підсумку від забудовника, який дає скидки по своїм об'єктам. На строк 1-3 роки банк встановлює пільговий період зі ставками 6-10%. Такі підходи стимулюють позичальників до своєчасного і, навіть, передчасного погашення іпотеки.

Банк «Глобус» лояльно ставиться до своїх клієнтів, зокрема по іпотеці не вимагається додаткова застава, окрім житла, що будується; фінансове поручительство береться лише від подружжя. При видачі кредиту виключено усі необов'язкові для клієнта платежі: плата за оцінку житла (адже банк працює на постійній основі із забудовниками і володіє інформацією про вартість квартир), не проводиться страхування життя, майнових прав, від нещасного випадку.

Проте загалом ставки в межах 20% по іпотеці є занадто великими для українців, особливо в довгостроковій перспективі. За кордоном у наших найближчих сусідів ставки є меншими, зокрема в Польщі – 5,7%, в РФ – 12,75%. Процесу зниження процентних ставок по іпотеці перешкоджають чисельні випадки шахрайства з боку забудовників, які мали місце у вітчизняній практиці. Банки відмовляються кредитувати придбання нерухомості на стадії котловану. Крім того факторами, які стримують розвиток іпотеки, є значна частина проблемних кредитів, 30% з яких становлять іпотечні кредити; неможливість вилучення та реалізації заставного майна у випадках неповернення позичальниками кредитів.

У 2016 відбулося незначне збільшення обсягів наданих споживчих кредитів, збільшення термінів кредитування і кількості банків, які надають споживчі кредити. Банки зменшили процентні ставки та полегшили вимоги до позичальників, проте загалом умови споживчого кредитування суттєво не змінилися. Достатньо великим попитом користуються кредити на придбання товарів у торгових мережах із-за простоти та швидкості надання та нульової розстрочки.

Підводячи підсумок, слід зазначити, що вивчення і врахування сучасного стану роздрібного кредитування та його тенденцій необхідне для вироблення банками маркетингових стратегій, формування клієнтоорієнтованих моделей банківського обслуговування, більш повного врахування потреб клієнтів, збільшення їхньої лояльності, а, отже, для підвищення прибутковості банківського бізнесу в Україні.

Література:

1. Основні показники діяльності банків URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442.
2. 50 ведущих банков Украины. URL: <http://banksrating.com.ua/>.
3. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.